

УДК 343.13

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-606-612

Олексій БОЙКО©
кандидат
юридичних наук

Валерій ЛИТВИНОВ©
кандидат
юридичних наук

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Висвітлено проблеми забезпечення безпеки учасників кримінального процесу України. Проаналізовано законодавство України, а також інших країн, зокрема Республіки Білорусь, Республіки Молдова та інших щодо застосування заходів безпеки до учасників кримінального судочинства. На основі аналізу законодавства, а також теоретичних розробок авторами порушується питання щодо необхідності закріплення в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) окремого розділу, в якому буде врегульовано підстави та процесуальний порядок застосування заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. За результатами аналізу проєктів законодавства України щодо забезпечення заходів безпеки учасників кримінального процесу вказано на необхідність передбачити в КПК України обов'язок слідчого, прокурора, слідчого судді, суду вживати заходів щодо забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Ключові слова: кримінальне провадження, розслідування, кримінальне судочинство, учасники кримінального процесу, заходи безпеки.

Постановка проблеми. Одним із найнеефективніших способів незаконної протидії розслідуванню кримінальних правопорушень є протиправний вплив на учасників кримінального процесу з боку зацікавлених осіб. Щоб забезпечити давання правдивих показань такими учасниками кримінального процесу, ще на досудовому розслідуванні їм необхідно своєчасно забезпечити безпеку та недоторканість.

На жаль, чинним КПК України чітко не визначено процесуальний порядок забезпечення безпеки всіх учасників кримінального процесу, які можуть піддаватися небезпеці, та їх право на таку безпеку. Саме тому забезпечення безпеки учасників кримінального процесу в Україні є вкрай важливим та обов'язковим.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Вивченню питань, пов'язаних із дослідженням проблем забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, присвячено чимало робіт таких вчених, як: Р. Белкін, І. Биховський, О. Булейко, Т. Варфоломеєва, І. Вернидубов, В. Гончаренко, Ю. Денежний, О. Іщенко, М. Карпов, О. Кучинська, Л. Лобойко, Є. Лук'янчиков, В. Маляренко, Е. Манівлець, М. Михеєнко та ін. Але їхні праці в основному були до ухвалення КПК України 2012 року.

Після 2012 року дослідженню проблемних питань забезпечення безпеки учасників кримінального провадження присвячені роботи таких авторів, як: Ю. Азаров, Б. Качмар, О. Котова, В. Кузьмичов, С. Смоков, О. Хахуцяк, В. Шкелебей тощо. Ці праці здебільшого стосуються загальних питань забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Метою статті є отримання нових наукових результатів щодо забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, спрямованих на вдосконалення чинного

© О. Бойко, 2021

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2316-4871>

uytpetrikovka@i.ua

© В. Литвинов, 2021

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4186-4035>

valcom.77@ukr.net

кримінального процесуального законодавства України. Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: здійснити аналіз кримінального процесуального законодавства України, а також зарубіжних країн щодо забезпечення безпеки учасників кримінального процесу; виділити проблемні питання забезпечення безпеки учасників кримінального процесу; обґрунтувати необхідність внесення змін та доповнень до КПК України щодо вдосконалення забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Виклад основного матеріалу. Ухвалення законного рішення під час здійснення розслідування можливе лише у разі комплексного виконання завдань кримінального провадження, які визначені у ст. 2 КПК України. Охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження виявляється у багатьох аспектах. Це обов'язок слідчого розглядати клопотання учасників процесу, роз'яснити права та обов'язки, забезпечувати право на захист та інші. Проте не менш важливим рішенням для кримінального провадження є своєчасне забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. Тому ми поділяємо погляд А. Сторожової, що питання про гарантії прав і законних інтересів особи в кримінальному процесі належить до найбільш складних і часто висвітлених у юридичній літературі. Велике значення має нормативне підґрунтя державного захисту учасників кримінального процесу [2, с. 438].

У КПК України забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства згадується більше 20 разів (ст. ст. 27, 42, 56, 64-1, 65, 66, 68, 69, 71, 72-1, 206, 221, 228, 232, 252, 256, 303, 317, 336, 351, 352 КПК України). Ці норми передбачають права суб'єктів кримінального процесу на ініціювання забезпечення їхньої безпеки, згадують необхідність застосування заходів безпеки для учасників процесуальних дій, обумовлюють порядок ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, в якому до певних учасників застосовано заходи безпеки та інше. Проте КПК України не містить норми, яка б визначала підстави та процесуальний порядок застосування заходів безпеки до учасників кримінального процесу. Наприклад, згідно з п. 12 ч. 3 ст. 42 КПК України зазначено, що підозрюваний (обвинувачений) має право заявити клопотання про проведення процесуальних дій, спрямованих на забезпечення його безпеки, а також безпеки членів його сім'ї, близьких родичів, майна, житла. Подібне право передбачено і для представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (п. 7 ч. 3 ст. 64-1 КПК України).

Таке правило передбачено і для свідка, однак у нормі вже не згадується про процесуальні дії щодо забезпечення безпеки свідка. У п. 8 ч. 1 ст. 66 КПК України йдеться про право заявити клопотання щодо забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом. Отже, КПК України по-різному визначає порядок ініціювання забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. Для одних учасників – проведення процесуальних дій, спрямованих на забезпечення безпеки, а для інших – передбачено лише право заявити клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом. На жаль, КПК України не передбачає чіткого процесуального порядку застосування заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. Зважаючи на такі прогалини в нормах КПК України, І. Вернидубов, Ю. Кармазін, С. Ківалов, М. Копетюк, В. Мойсик обґрунтовують необхідність врахувати у чинному КПК України норми КПК України 1960 року, якими було врегульовано процесуальний порядок забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства [3, с. 126; 4].

На відміну від чинного законодавства, КПК України 1960 року містив низку статей, що регулюють застосування заходів безпеки в кримінальному судочинстві, зокрема: ст. 52-1 «Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», ст. 52-2 «Права та обов'язки осіб, щодо яких здійснюються заходи безпеки», ст. 52-3 «Нерозголошення відомостей про особу, щодо якої здійснюються заходи безпеки», ст. 52-4 «Порядок скасування заходів безпеки», ст. 52-5 «Оскарження рішень про відмову в застосуванні заходів безпеки або про їх скасування» [5].

У цей час правовою основою забезпечення безпеки учасників кримінального процесу є: Конституція України [6], закони України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23.12.1993 [7], «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» від 23.12.1993 року [8], «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 [9], «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 [10], «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 [11] та інші нормативно-правові акти України.

У ст. 1 КПК України чітко встановлено, що порядок кримінального провадження на

території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України. З іншого боку, в ч. 3 ст. 9 КПК України, якою регламентовано принцип законності, зазначається, що закони та інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати КПК України [12]. Отже, підстави та процесуальний порядок застосування заходів безпеки учасників кримінального процесу насамперед мають бути передбачені у нормах КПК України.

Не викликає сумнівів необхідність визначення видів заходів безпеки та порядку їх застосування в окремому законі. Проте процесуальний порядок їх ініціювання у кримінальному процесі має бути передбачено в КПК України, оскільки це кримінально-процесуальне рішення.

Для більш детального дослідження зазначеної теми необхідно також проаналізувати норми кримінально-процесуального законодавства деяких країн, якими врегульовано процесуальний порядок застосування заходів забезпечення безпеки до осіб, що беруть участь у кримінальному процесі.

Зокрема, в КПК Республіки Білорусь інституту безпеки учасників кримінального процесу присвячено главу 8, яка містить у собі ст. 65–75. Проаналізувавши норми, які входять до глави 8 КПК Республіки Білорусь, їх можна поділити на два види:

1) норми, які передбачають підстави та процесуальний порядок застосування заходів безпеки учасників кримінального процесу, це такі статті КПК Республіки Білорусь: ст. 65, де сформульовані обов'язки органу, що здійснює кримінальний процес, за наявності підстав вживає заходи щодо забезпечення безпеки; ст. 66, в якій перераховані заходи безпеки, які класифіковані на процесуальні (нерозголошення відомостей про особу, звільнення від явки на судові засідання, закриті судові засідання) та інші заходи (використання технічних засобів контролю, прослуховування переговорів, що проводяться із використанням технічних засобів зв'язку та інших переговорів, особиста охорона, охорона житла та майна, зміна паспортних даних та заміна документів, заборона на видачу відомостей); ст. 73, де регламентований порядок застосування заходів безпеки, що встановлює добовий термін ухвалення рішення про застосування заходів безпеки або відмову у їх застосуванні; ст. 74, в якій зазначені підстави для скасування заходів безпеки; у ст. 75 передбачено відповідальність за невиконання обов'язків щодо їх застосування;

2) норми, що визначають види заходів щодо забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, передбачені у таких статтях КПК Республіки Білорусь: ст. 67 нерозголошення відомостей про особу; ст. 68 звільнення від явки на судові засідання; ст. 69 використання технічних засобів контролю та прослуховування переговорів; ст. 70 особиста охорона, охорона житла та майна; ст. 71 зміна паспортних даних та заміна документів; ст. 72 заборона на розголошення та видачу відомостей [13].

З позитивного боку треба зазначити передбачений в КПК Республіки Білорусь обов'язок органу, який веде кримінальний процес, вжити передбачених законом заходів щодо забезпечення безпеки учасників кримінального процесу та їх майна. Відповідно до ч. 1 ст. 65 КПК Республіки Білорусь такі заходи застосовуються за наявності достатніх даних, що вказують на те, що є реальна загроза вбивства, застосування насильства, знищення або пошкодження майна, здійснення інших протиправних дій щодо учасника кримінального процесу, який захищає свої чи представлені права та інтереси, а також іншого учасника кримінального процесу, членів його сім'ї та близьких у зв'язку з його участю у кримінальному процесі [13]. Подібна норма, яка зобов'язує орган кримінального переслідування та судової інстанції вживати заходів щодо забезпечення безпеки учасників процесу та інших осіб, закріплена в ч. 1 ст. 215 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Молдова. Згідно із зазначеною статтею, за наявності достатніх підстав вважати, що стосовно потерпілого, свідка, інших учасників процесу та членів їхніх сімей або близьких родичів може бути застосована або застосовується погроза вбивством, насильством, знищенням або пошкодженням майна або іншими насильницькими діями, орган кримінального переслідування та судова інстанція зобов'язані вжити передбачених законодавством заходів щодо захисту життя, здоров'я, честі, гідності та майна цих осіб, а також щодо виявлення винних та притягнення їх до відповідальності. Загалом у КПК Республіки Молдова закріплено окрему главу II «Заходи захисту», в якій врегульовано підстави та процесуальний порядок забезпечення безпеки учасників кримінального провадження [14].

Заслужує на увагу процесуальний порядок забезпечення безпеки учасників

кримінального процесу, передбачений ст. 73 КПК Республіки Білорусь. Зазначена стаття передбачає, що за наявності підстав для вжиття заходів безпеки орган, що веде кримінальний процес, зобов'язаний протягом доби ухвалити рішення про їх застосування або про відмову в застосуванні. Про ухвалене рішення виноситься мотивована постанова (визначення). Постанова (визначення) про застосування заходів безпеки негайно надсилається для виконання до органу внутрішніх справ або державної безпеки за місцем проживання, роботи або навчання особи, що захищається. У необхідних випадках про ухвалене рішення повідомляється особа, що захищається. Державний орган, якому доручено здійснення заходів безпеки, негайно встановлює перелік необхідних для захисту особи або її майна заходів та здійснює їхню реалізацію. Про вжиті заходи безпеки протягом доби сповіщається орган, який веде кримінальний процес та ухвалив рішення про їх застосування [13].

На жаль, обсяг цієї статті обмежує можливість обґрунтувати структуру норм, які необхідно було б внести до КПК України для врегулювання підстав та процесуального порядку застосування заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. Проте виконаний аналіз свідчить про необхідність закріплення у чинному КПК України окремого розділу, в якому буде врегульовано підстави та процесуальний порядок застосування заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Крім вищевикладеного, необхідно чітко визначити в КПК України перелік учасників кримінального процесу, до яких можуть бути застосовані заходи забезпечення безпеки. Аналізуючи норми закону України, що регламентує застосування заходів безпеки до учасників кримінального процесу, можна зробити висновок, що такі заходи застосовуються до учасників, які зацікавлені у вирішенні кримінального провадження або мають докази, що мають істотне значення для ухвалення остаточного процесуального рішення.

Зокрема, ст. 2 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» визначено учасників процесу, до яких застосовуються заходи безпеки, а саме: а) особа, яка заявила до правоохоронного органу про кримінальне правопорушення або в іншій формі брала участь, сприяла виявленню, попередженню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень; б) потерпілий та його представник у кримінальному провадженні; в) підозрюваний, обвинувачений, захисники та законні представники; г) цивільний позивач, цивільний відповідач та їхні представники у справі про відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням; г¹) представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження; г²) персонал органу пробації; д) свідок; д¹) викривач; е) експерт, спеціаліст, перекладач та понятій; е) члени сімей та близькі родичі осіб, перерахованих у пунктах «а» – «е» цієї статті, шляхом погроз або інших протиправних дій щодо них робляться спроби вплинути на учасників кримінального судочинства [7].

На нашу думку, зазначена норма не охоплює всіх учасників кримінального провадження, до яких можуть застосовуватися заходи забезпечення безпеки. Для проведення слідчих (розшукових) дій можуть бути залучені такі учасники, як педагог, психолог або лікар. Ця вимога передбачена у ст. 226, 491 КПК України для проведення допиту неповнолітнього, який не досяг шістнадцятирічного віку. Під час допиту неповнолітнього свідка педагогу, психологу чи лікарю можуть стати відомі обставини, знання про які можуть стати причиною незаконного впливу на них особами, зацікавленими у результаті кримінального провадження. Зазначена особливість була врахована у законах інших держав. Зокрема, зазначені учасники процесу передбачені у п. 5 ч. 1 ст. 2 Федерального Закону Російської Федерації «Про державний захист потерпілих, свідків та інших учасників кримінального судочинства» [15].

Досліджуючи процесуальний порядок забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, Б. М. Качмар пропонує розширити коло суб'єктів, до яких можуть бути застосовані заходи забезпечення безпеки у кримінальному процесі. Автор пропонує застосовувати заходи безпеки до таких учасників процесу:

1) неповнолітнього віком від одинадцяти років до досягнення віку, з якого може наступати кримінальна відповідальність, яким скоєно суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність;

2) особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності, його захисник та законний представник;

3) особи, яка вчинила кримінальний злочин у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до винесення вироку, його захисник і законний представник [16, с. 84–85].

На жаль, у проєктах законів щодо забезпечення безпеки не передбачаються такі учасники кримінального процесу. Зокрема, проєктом Закону про забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та інших осіб в інтересах правосуддя № 5751 від 12.07.2021 року передбачено застосування заходів забезпечення безпеки до таких учасників кримінального процесу:

1) особи, яка брала (бере) участь у попередженні, виявленні, припиненні чи розкритті злочину (злочинів) або сприяла (сприяє) цьому;

2) потерпілого;

3) підозрюваного, обвинуваченого, засудженого;

4) представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;

5) свідка;

6) викривача;

7) експерта, спеціаліста, перекладача у кримінальному провадженні [17].

Заслужують на увагу окремі положення процесуального порядку застосування заходів забезпечення безпеки. У ст. 2 проєкту Закону про забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та інших осіб в інтересах правосуддя № 5751 визнаються такими, що становлять державну таємницю, відомості щодо ознак особи, стосовно якої застосовано заходи безпеки, а саме проведено заходи щодо зміни анкетних (персональних) даних, з її попередніми індивідуальними ознаками.

Проте друга частина зазначеної статті зазначає про те, що з такими відомостями можуть ознайомитися особи, яких вони безпосередньо стосуються, без оформлення допуску до державної таємниці, але після роз'яснення їм вимог ст. 28 Закону України «Про державну таємницю» та попередження про кримінальну відповідальність за розголошення відомостей, що становлять державну таємницю [17].

Тож надання статусу державної таємниці відомостям стосовно особи, щодо якої застосовано заходи безпеки, по суті мають декларативний характер, що, на нашу думку, недопустимо. Адже розголошення таких відомостей може призвести до вкрай негативних наслідків, аж до вбивства такої особи. На нашу думку, допуск до зазначених відомостей або ж зняття з них грифу таємності повинно відбуватися згідно із Законом України «Про державну таємницю». Крім того, в проєкті зазначеного закону необхідно передбачити норму, яка б запобігала можливості ознайомлення з такими відомостями тих учасників кримінального процесу, які можуть їх розголосити з власної зацікавленості.

Висновки. Проаналізувавши кримінально-процесуальне законодавство України та деяких держав, а також погляди вчених, нами виокремлено проблемні питання забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, запропоновано шляхи вдосконалення норм КПК України з цього питання. До проблемних питань треба віднести: відсутність у нормах КПК України підстав, а також чітко визначеного процесуального порядку застосування заходів щодо забезпечення безпеки учасників кримінального процесу; відсутність у Законі України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та КПК України повного переліку учасників кримінального процесу, до яких можуть бути застосовані заходи забезпечення безпеки. Обґрунтовано необхідність доповнити КПК України окремим розділом, в якому врегулювати підстави та процесуальний порядок застосування заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, за аналогією з КПК Республіки Білорусь, а також передбачити можливість застосування таких заходів до педагога, психолога, лікаря, які були учасниками слідчих (розшукових) дій.

Список використаних джерел

1. Семків Т. Удосконалення забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3(15). С. 119–128.

2. Сторожева А. Н. Актуальные вопросы правового обеспечения безопасности понятого в уголовно-процессуальном законодательстве. *Вестник Красноярского государственного аграрного университета. Государство и право. Юридические науки*. 2006. № 11. С. 438–440.

3. Копетюк М. Особливості забезпечення безпеки осіб у досудовому кримінальному провадженні. *Історико-правовий часопис*. 2013. № 2. С. 126–131.

4. Проєкт Кримінально-процесуального кодексу України від 13.12.2007 року № 1233 (знято з розгляду – 13.01.2012 р.). URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF0Y900A.html.

5. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон Української РСР від 28.12.1960

(втратив чинність 13.04.2012). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text>.

6. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

7. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.

8. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.

9. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

10. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.

11. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.

12. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

13. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Беларусь от 24.06.1999. URL : <https://etalonline.by/document/?regnum=HK9900295>.

14. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Молдова от 14.03.2003. URL : http://continent-online.com/Document?doc_id=30397729.

15. О государственной защите потерпевших, свидетелей и иных участников уголовного судопроизводства : Федеральный закон Российской Федерации от 20.08.2004. URL : <http://base.garant.ru/12136633/>.

16. Качмар Б. М. Механізм забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (кримінальний процесуальний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2017. 198 с.

17. Проект Закону України про забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та інших осіб в інтересах правосуддя від 12.07.2021 № 5751 (направлено на розгляд – 12.07.2021 р.). URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72472.

Надійшла до редакції 13.12.2021

References

1. Semkiv, T. (2017) Udoskonalennya zabezpechennya bezpeky osib, yaki berut` uchast` u kryminal`nomu provadghenni [Improving the persons` security who is involved in criminal proceedings]. *Naukovy chasopys Natsional`noyi akademiyi prokuratury Ukrayiny*.. № 3(15), pp. 119–128. [in Ukr.]

2. Storozheva, A. N. (2006) Aktual`nyye voprosy pravovogo obespecheniya bezopasnosti ponyatogo v ugovovno-protseessual`nom zakonodatel`stve [Topical issues of legal security of an attesting witness in criminal procedure legislation]. *Vestnik Krasnoyarskogo gosudarstvennogo agrarnogo universyeta. Gosudarstvo i pravo. Yuridicheskyye nauky*. № 11, pp. 438–440. [in Russ.].

3. Kopetyuk, M. (2013) Osoblyvosti zabezpechennya bezpeky osib u dosudovomu kryminal`nomu provadghenni [Features of ensuring the persons` safety in pre-trial criminal proceedings]. *Istoryko-pravovyy tsasopys*. № 2, pp. 126–131. [in Ukr.].

4. Proyeckt Kryminal`no-protseessual`noho kodeksu Ukrayiny vid 13.12. 2007 № 1233 (znyato z rozhlyadu – 13.01.2012) [Draft Criminal Procedure Code of Ukraine from December 13, 2007 № 1233 (withdrawn from consideration from December, 13, 2007)]. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF0Y900A.html. [in Ukr.].

5. Kruminal`no-protseessual`nyy kodeks Ukrayiny [Code of Criminal Procedure of Ukraine] vid 28.12.1960 (repealed – 13.12.2012). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text>. [in Ukr.]

6. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukr.].

7. Pro zabezpechennya bezpeky osib, yaki berut` uchast` u kryminal`nomu sudochynstvi [On Ensuring the Safety of Persons Participating in Criminal Proceedings] : Zakon Ukrayiny vid 23.12.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>. [in Ukr.].

8. Pro dergavnyy zahyst pratsivnykiv sudu i pravoohoronyh orhaniv [On state protection of court and law enforcement officers] : Zakon Ukrayiny vid 23.12.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>. [in Ukr.].

9. Pro Natsional`nu politsiyu [On the National Police] : Zakon Ukrayiny vid 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. [in Ukr.].

10. Pro Natsional`ne antykoruptsiyne byuro Ukrayiny [On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine] : Zakon Ukrayiny vid 14.10.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>. [in Ukr.]

11. Pro Derghavne byuro rozsliduvan` [On the State Bureau of Investigation] : Zakon Ukrayiny vid 12.11.2015 № 794-VHI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>. [in Ukr.]

12. Kruminal`no-protseessual`nyy kodeks Ukrayiny [Code of Criminal Procedure of Ukraine] vid 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.]

13. Uholovno-protseessual`nyy kodeks Respubliki Belarus` ot 24.06.1999 [Criminal Procedure Code of the Republic of Belarus from June 24, 1999 №295-3]. URL : <https://etalonline.by/document/?regnum=HK9900295>. [in Russ.]

14. Uholovno-protsesual'nyy kodeks Respubliki Moldova ot 14.03.2003 [Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova from March 14, 2003]. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30397729. [in Russ.]

15. O gosudarstvennoy zashchite poterpevshih, svideteley i inyh uchastnikov ugolovnoho sudoproizvodstva [On state protection of victims, witnesses and other participants in criminal proceedings] : Federal'nyy zakon Rossiyskoy Federatsyi ot 20.08.2004 (s izmeneniyami i dopolneniyami). URL : <http://base.garant.ru/12136633/>. [in Russ.]

16. Kachmar, B. M. (2017) Mekhanizm zabezpechennia bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminalnomu sudochynstvi (kryminalnyi protsesualnyi aspekt) [Mechanism for ensuring the safety of persons involved in criminal proceedings (criminal procedural aspect)] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Nats. yuryd. un-t imeni Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 198 p. [in Ukr.]

17. Proyekt Zakonu Ukrayiny pro zabezpechennya bezpeky uchastnykiv kryminal'noho sudochynstva ta inshyh osib v interesah pravosuddya vid 12.11.2021 (napravleno na rozhyad 12 lyp. 2021 r.) [Draft Law of Ukraine on Ensuring the Security of Participants in Criminal Proceedings and Other Persons in the Interests of Justice from July 12, 2021 № 5751 (sent for consideration from July 12, 2021)]. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72472. [in Ukr.]

ABSTRACT

Oleksii Boiko, Valerii Lytvynov. Problems of ensuring the safety of participants in the criminal process in Ukraine. The article deals with problems of ensuring the safety of participants in the criminal process of Ukraine. The authors analyze the legislation of Ukraine and other countries, in particular the Republic of Belarus, the Republic of Moldova and others, on the application of security measures to participants in criminal proceedings. Based on the analysis of legislation and theoretical developments, the authors raise the issue of the need to enshrine a separate section in the Criminal Procedure Code of Ukraine (hereinafter – CPC of Ukraine) which will regulate the grounds and procedure for security measures of criminal proceedings. According to the results of the analysis of the draft legislation of Ukraine on ensuring security measures for participants in criminal proceedings, it is indicated that the CPC of Ukraine should provide for the duty of investigators, prosecutors, investigating judges and courts to take measures for ensuring security of participants in criminal proceedings. In order to ensure the safety of all persons who are involved in criminal proceedings, it is proposed to expand their list. Namely, to provide for the application of security measures to: 1) a young person from the age of eleven to the age when criminal liability arises, who has committed a socially dangerous act under the Law of Ukraine on Criminal Liability; 2) a person who has committed a socially dangerous act in a state of insanity provided for by the Law of Ukraine on Criminal Liability; 3) a person who committed a criminal offense in a state of sanity, but fell ill with a mental illness before sentencing; 4) persons involved in the interrogation, namely teachers, psychologists or doctors. Based on the study, the authors substantiate the need and ways to improve the norms of the CPC of Ukraine to ensure the safety of participants in criminal proceedings.

Keywords: *criminal proceedings, investigations, criminal trial, participants in criminal proceedings, security measures.*

УДК 343.133

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-612-619

Надія БУБЛИК©

доктор філософії в галузі права
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИ, СТОСОВНО ЯКОЇ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ОБВИНУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Здійснено аналіз юридичної відповідальності особи, щодо якої здійснюється обвинувальна діяльність. Констатовано, що відповідальність особи, щодо якої здійснюється обвинувальна діяльність, можна поділити на декілька видів: майнова, організаційна та прямий (фізичний) примус. Наголошено, що кожен з вищезазначених видів має свої форми, а саме: майнова відповідальність (накладення грошового стягнення за неявку за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, за порушення особистого зобов'язання, стягнення застави у дохід держави);

© Н. Бублик, 2021

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6312-667X>

Nadezhda_Sergeevna@i.ua